

ODSTRANITEV ZALOMLJENEGA KANALSKEGA INSTRUMENTA

Rok Jurič

**18. Simpozij iz zobnih bolezni in endodontije
Bled, 13. april 2019**

Zlom kanalskega instrumenta (ZKI) je eden najbolj frustrirajočih dogodkov med endodontskim zdravljenjem.

*Ruddele CJ. Nonsurgical endodontic retreatment.
In: Castellucci A ed. Endodontics. 1st ed. Firenze: Il Tridente; 2009: 998-1075.*

vaje v slogu: zalomil sem iglo = igle je separirana; neuspeh zdravljenja = zob ima post-treatment disease

Pogostnost ZKI

- 0,4 - 23% instrumentov za večkratno uporabo je ZKI
- 0,2 - 3% polnjenih kanalov vsebuje ZKI
- 1% popolnoma novih instrumentov je ZKI
- pri specialistih endodontije je pogostnost ZKI 5%
- najpogosteje ZKI v sp. molarjih (MB, ML) in zg. molarjih (MB2)
- pogosteje NiTi kot SS, rotacijski pogosteje kot reciprokacijski

Cheung GSP. Endod Topics 2009; 16:1-26.

*Terauchi Y. Managing iatrogenic endodontic events.
In: Hargreaves KM, Berman LH eds. Cohen's pathways of the pulp. 11th ed. St. Louis: Elsevier; 2016: 722-755.
Caballer-Flores H et al. Int Endod J 2019; 52: 13-18*

MEHANIZEM NASTANKA ZKI

- ZKI nastane, ko sila trenja, ki nastane ob stiku instrumenta s steno kanala, preseže max. trdnost materiala

duktilnost kovine ➤ plastična deformacija (SS - vidna, NiTi - nevidna) ➤ poka

- torzijska(strižna)obremenitev (ravni kanali z apikalno ukrivljenostjo $r \downarrow$ ali razcepom)
utrujenost zaradi upogibanja (ukrivljeni kanali $r \uparrow$)

Cheung GSP. Endod Topics 2009; 16:1-26.

- večina zdaj ZKI je NiTi, povprečne dolžine 2-3 mm

Spilli P et al. J Endod 2005; 31:845-50.

Wu J et al. J Endod 2011; 37:758-63.

- koronarni del ZKI je zagozden v največji krivini kanala,
apikalni del ZKI je običajno nezagozden

Martin B et al. Int Endod J 2003; 36: 262-6.

DEJAVNIKI NASTANKA ZKI

ZOB

- radij / kot krivine
- razcep / zlitje kanala, dvojna krivina

INSTRUMENT

- presek oz. oblika rezil, premer, konus, površinska obdelava
- sestava NiTi, termično poboljšanje (M-wire)
- defekti materiala (proizvodnja, korozija, sterilizacija?)
- pregrevanje instrumenta (z/brez iriganta)
- utrujenost materiala (večkratna / enkratna uporaba)

MOTOR

- kontrola navora (torzijska utrujenost)
- hitrost
- rotacija / reciprokacija

OPERATER

- nepravilna dostopna kaviteta / radikularni dostop
- prevelik / preveč koničen instrument v premalem / prezavitem kanalu
- ni vzpostavljena prehodnost kanala do 015/020
- prevelika sila pritiska na instrument
- ni gibov kljuvanja / pleskanja
- prevečkrat uporabljen instrument
- neizkušenosť

Fidler A. Zobozdrav Vestn 2007; 62: 77-84.

Baumann MA. Dent Clin N Am 2004; 48: 55-67.

Cheung GSP. Endod Topics 2009; 16:1-26.

Caballer-Flores H et al. Int Endod J 2019; 52: 13-18

Terauchi Y. Management of instrument separation.

In: Castellucci A ed. Endodontics. 2nd ed. Bologna: Edizioni Martina; 2019: in press.

RAZPOZNAVANJE ZKI

- meritev instrumenta, ko ga vzameš iz kanala
- na RTG (*problem*: mali instrumenti, radioopačnost polnilne paste / gutaperke oz. medikamenta)
- pod OPMI (*problem*: ZKI apikalno od krivine)

*Terauchi Y. Managing iatrogenic endodontic events.
In: Hargreaves KM, Berman LH eds. Cohen's pathways of the pulp. 11th ed. St. Louis: Elsevier; 2016: 722-755.*

ODSTRANITEV ZKI

- **ortogradna**

- mehanska
- elektrokemična (NaF 5g/l, pH=5, 50 mA)
- Nd-YAG laser?

Ormiga F et al. J Endod 2010; 36: 717-20.

- **kirurška**

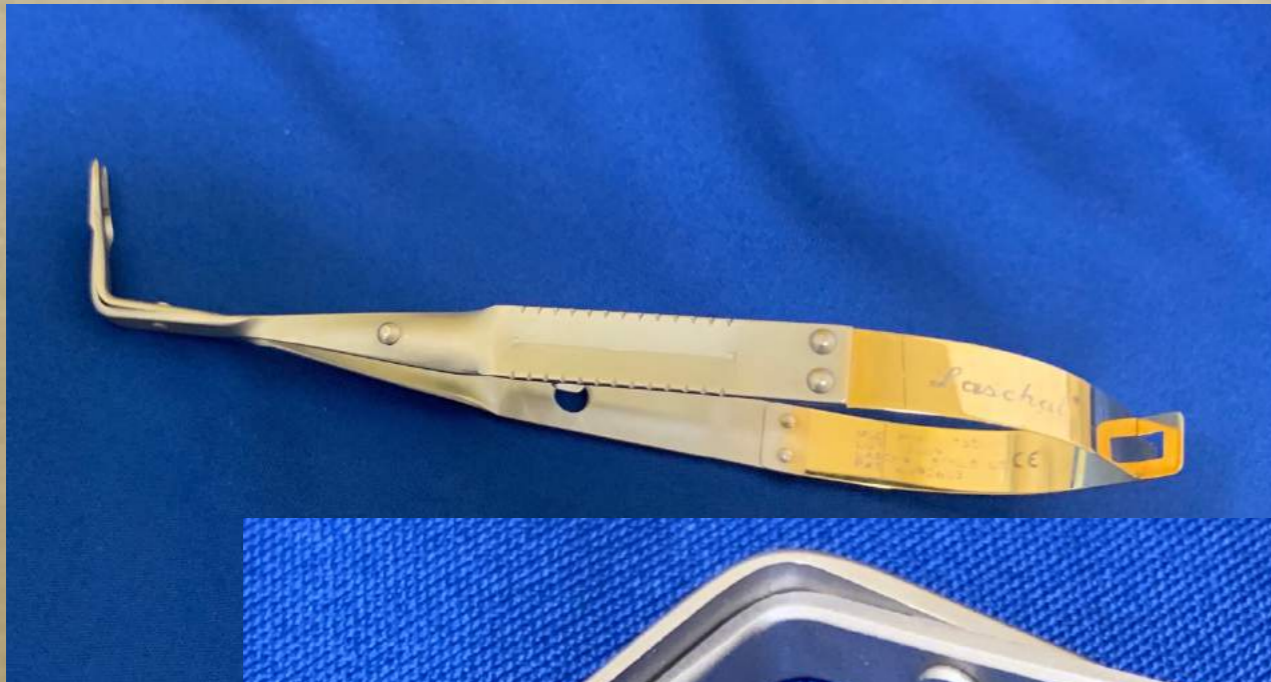
- apikotomija
- hemisekcija
- intencijska replantacija

Terauchi Y. Management of instrument separation.

In: Castellucci A ed. Endodontics. 2nd ed. Bologna: Edizioni Martina; 2019: in press.

ORTOGRADNA ODSTRANITEV ZKI instrumentarij

- **prijemalnik** (Laschal, Steiglitz, mikrošivalnik Castroviejo)

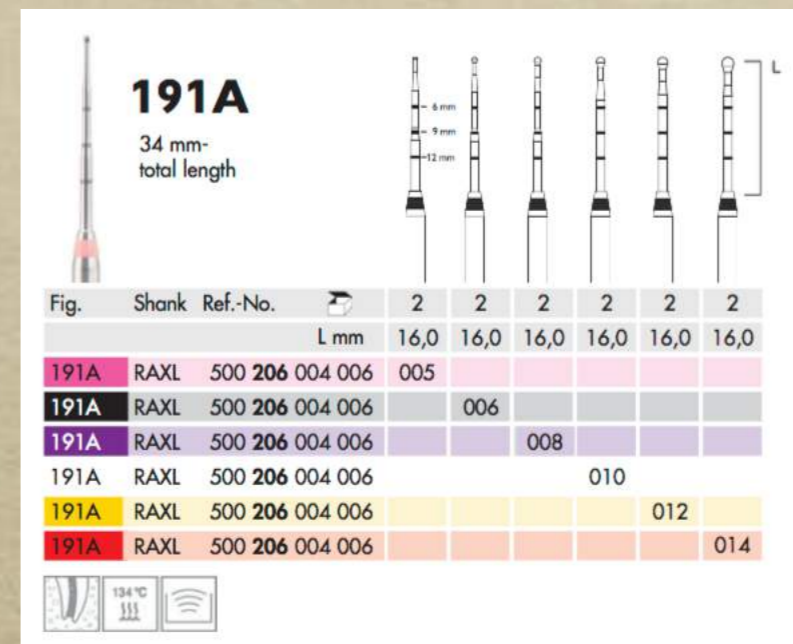
Laschal prijemalnik (Laschal)

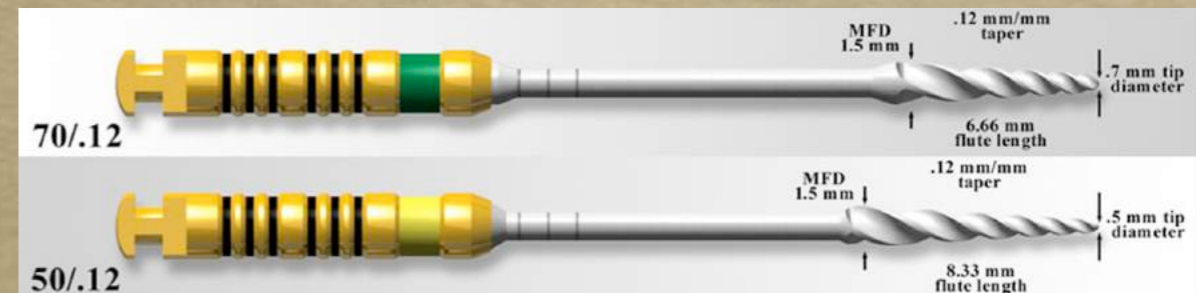
Steiglitz prijemalnik (Hu-Friedy)

ORTOGRADNA ODSTRANITEV ZKI instrumentarij

- **Munce (CJM Engineering) / Endo Access svedri (Meisinger)**

- **Gates- Glidden svedri (#1, 2) (Maillefer, Mani)**
- **večji NiTi rotacijski instrumenti (PTU 5, GT 50/.12) (Maillefer)**

ORTOGRADNA ODSTRANITEV ZKI instrumentarij

- **UZ nastavki** (Satelec, NSK, Vista-Dental, EiE2, Mani)

diamantne krogle

kugla NSK Ø 100

GEBD-2 Ø 050

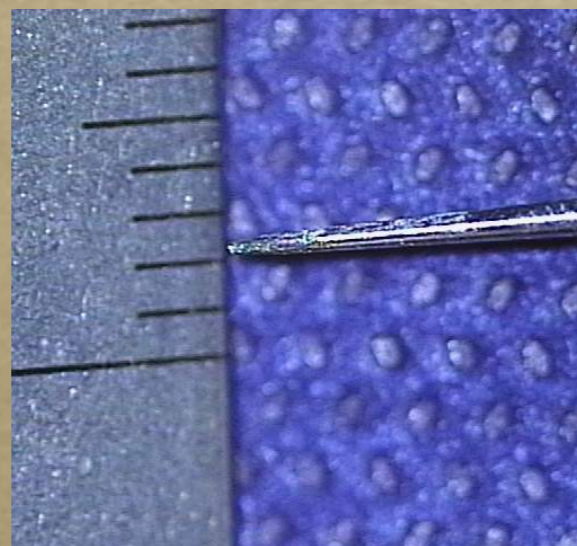
GEBD-1 Ø 030

diamantne konice

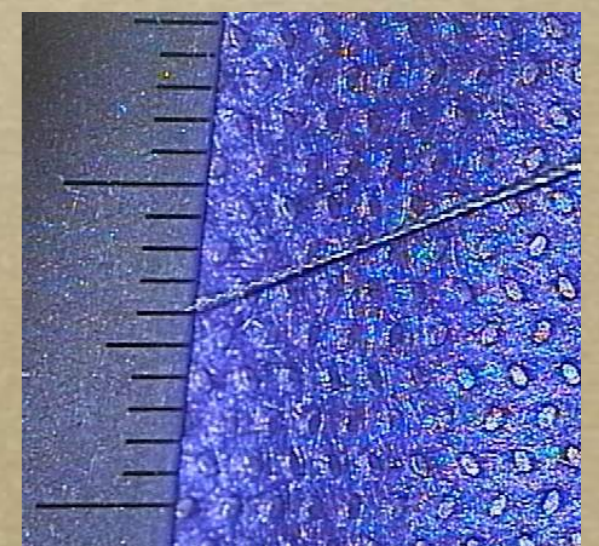
gladke konice

ET-25L

Endo chuck + U-file

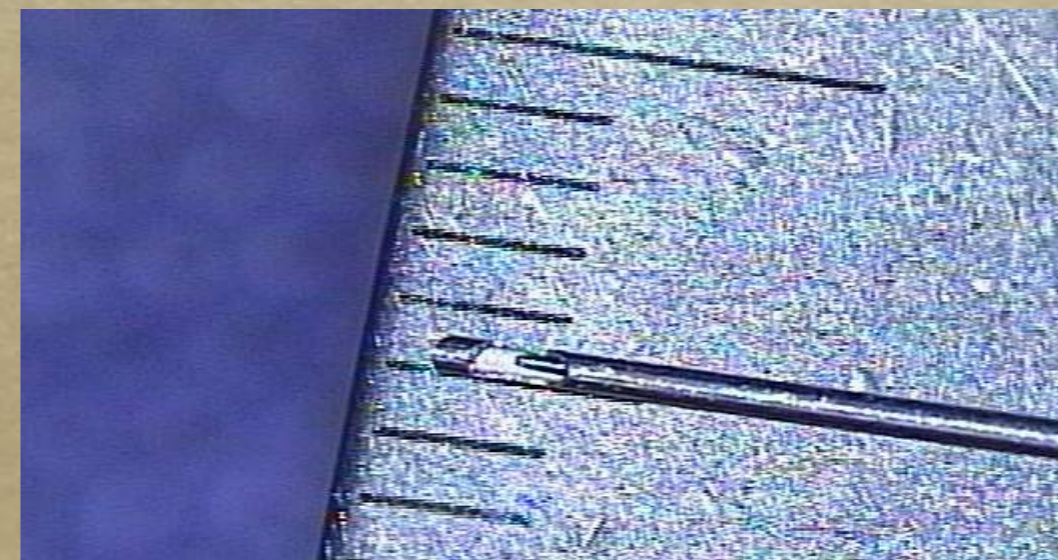
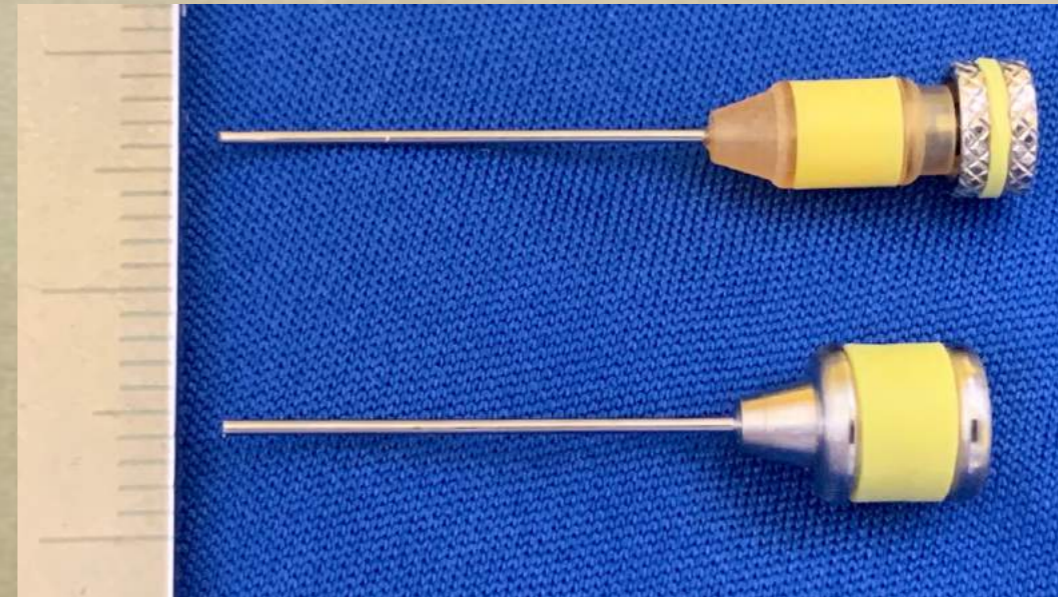
U-file 010

ORTOGRADNA ODSTRANITEV ZKI instrumentarij

- tubularni ekstraktor (IRS - San Diego Swiss)

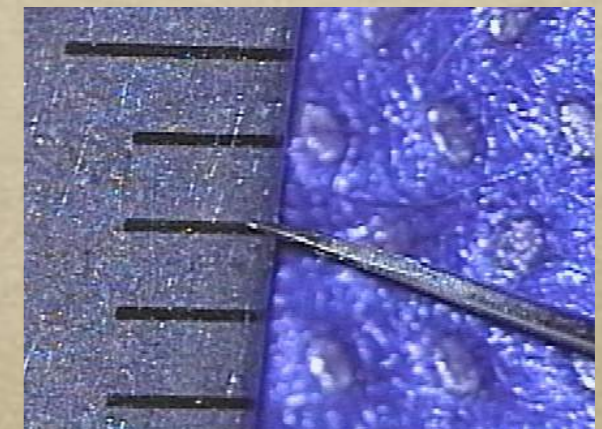
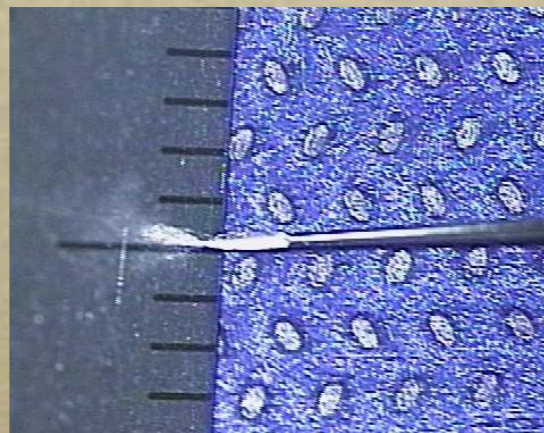
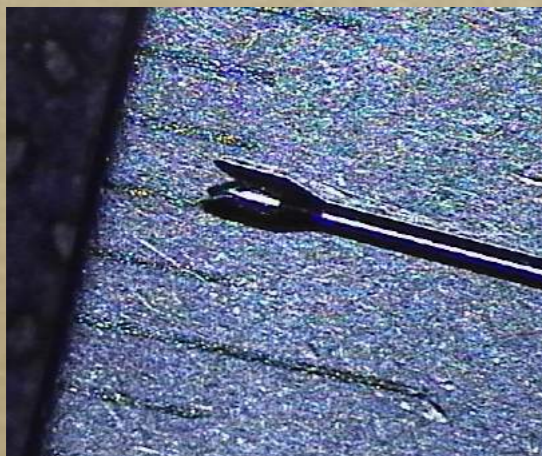
zunanji $\varnothing$ 060
notranji $\varnothing$ 040

zunanji $\varnothing$ 080
notranji $\varnothing$ 060

ORTOGRADNA ODSTRANITEV ZKI instrumentarij

- **Terauchi File Retrieval Kit TFRK** (Dental Engineering Laboratories)

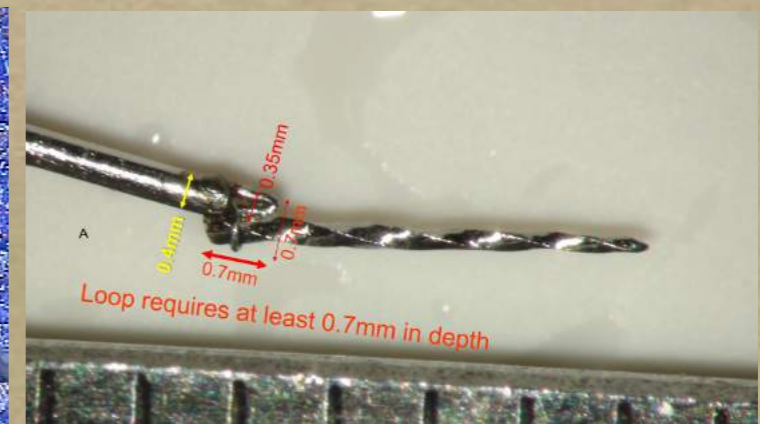
MT

TFRK-6/12

TFRK-S

Yoshi laso

ORTOGRADNA ODSTRANITEV ZKI

načela odstranjevanja

ZKI nad nivojem vhoda v kanal (LUPA) - prijemalka (Laschal, Steiglitz), večji tubularni ekstraktor (IRS), tehnika pletenja

ZKI pod nivojem vhoda v kanal (OPMI)

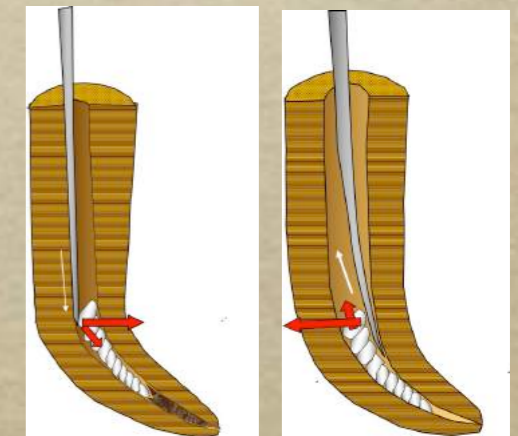
1. **določitev parametrov ZKI** (dolžina l , koronarni premer $\emptyset$, kot krivine korenine α)- RTG, CBCT, in situ merjenje, podatki zobozdravnika o ZKI
2. **raven dostop do koronarnega dela ZKI**, ki je ob ZKI za 010-020 širši od $\emptyset$ ZKI - GG, Munce, PTU 5, GT 50 oz. 70/12
3. **ZKI v koronarni 1/3** - IRS + trefinski sveder, MT

ZKI v srednji oz. srednje-apikalni 1/3, $l < 3$ mm, α ni važen - UZ

$3\text{mm} < l < 4,5$ mm, $\alpha < 30$ - UZ

$\alpha > 30$ - Yoshi laso

$l > 4,5$ mm, α ni važen - Yoshi laso

Napotki za delo z UZ

sprostiti 1/3 dolžine ZKI v polovici oboda ZKI na notranju strani krivine korenine

- UZ moč $\downarrow\downarrow\downarrow$, intervalno delo (3 s), suho, hlajenje z zrakom
- CW ZKI - CCW gibi UZ konic, CCW ZKI - CW gibi UZ konic
- ne se dotikat ZKI
- ko ZKI pleše, EDTA in akustična kavitacija z UZ in TFRK-S
- če ZKI ne pride ven v 10 s, poskusi z Yoshi laso

Terauchi Y. Management of instrument separation.

In: Castellucci A ed. Endodontics. 2nd ed. Bologna: Edizioni Martina; 2019: in press.

Terauchi Y. Managing iatrogenic endodontic events.

In: Hargreaves KM, Berman LH eds. Cohen's pathways of the pulp. 11th ed. St. Louis: Elsevier; 2016: 722-755.

USPEŠNOST ODSTRANITEV ZKI

50% ZKI odstranjenih, 20% ZKI vzpostavljena prehodnost kanala (bypassing)

Hulsmann M, Schinkel I. Endod Dental Traumatol 1999; 15:252-58.

Shen Y et al. OOORE 2004; 98: 605-10.

33-95% ZKI odstranjenih

čas, potreben za odstranitev ZKI: 3 - 60+ min

Terauchi Y. Management of instrument separation.

In: Castellucci A ed. Endodontics. 2nd ed. Bologna: Edizioni Martina; 2019: in press.

Dejavniki, ki vplivajo na uspešnost odstranitve ZKI

- vidljivost ZKI z OPMI (viden - odstranitev lažja)
- dolžina ZKI (<4,5 mm - odstranitev lažja)
- ukrivljenost kanala ob ZKI ($\alpha < 30^\circ$ - odstranitev lažja)
- tip ZKI (SS - odstranitev lažja)
- izkušnje operaterja
- utrujenost operaterja

Terauchi Y et al. J Endod 2007; 33: 722-5.

Cheung GSP. Endod Topics 2009; 16:1-26.

ZAPLETI OB ODSTRANJEVANJU ZKI

- perforacija korenine
- poka korenine
- nastanek stopnice
- sekundarna fraktura ZKI

Terauchi Y. Management of instrument separation.

In: Castellucci A ed. Endodontics. 2nd ed. Bologna: Edizioni Martina; 2019: in press.

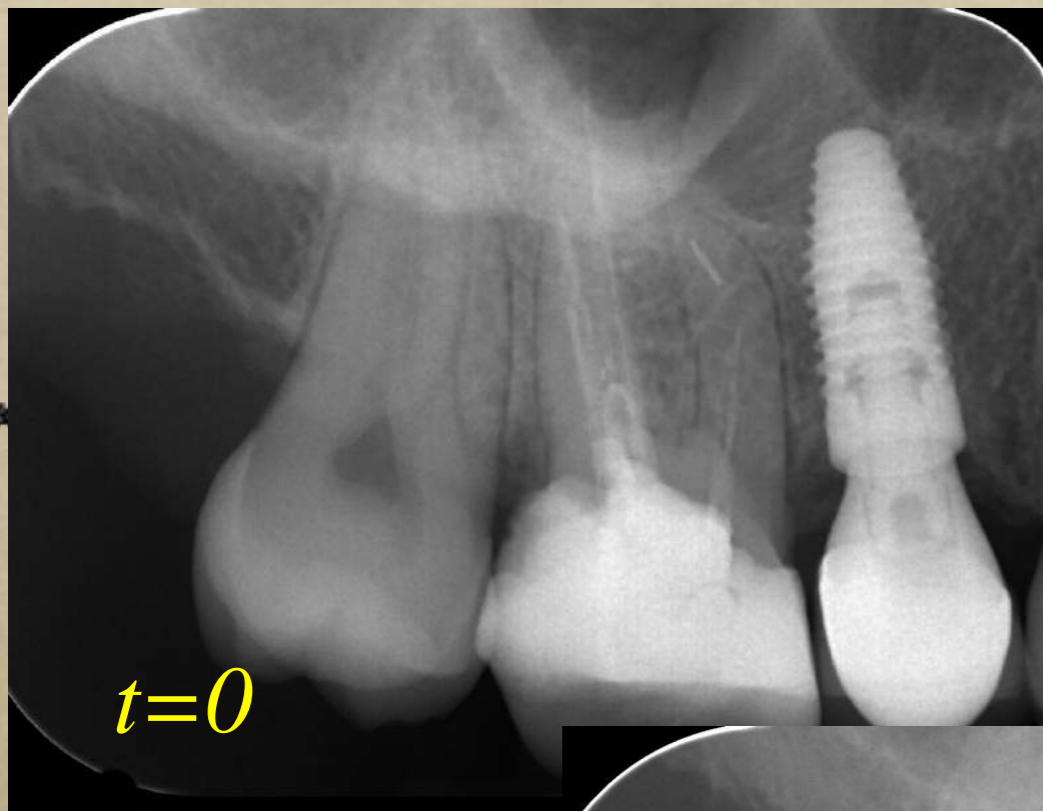
PROGNOZA EndoTh IN ZKI

Na prognozo bolj kot ZKI vpliva prisotnost okuženega pulpnega tkiva v koreninskem kanalu. Bližje, kot je ZKI apikalni odprtini, in kasneje, kot je ZKI v poteku zdravljenja nastal, manjši je vpliv na prognozo endodontskega zdravljenja.

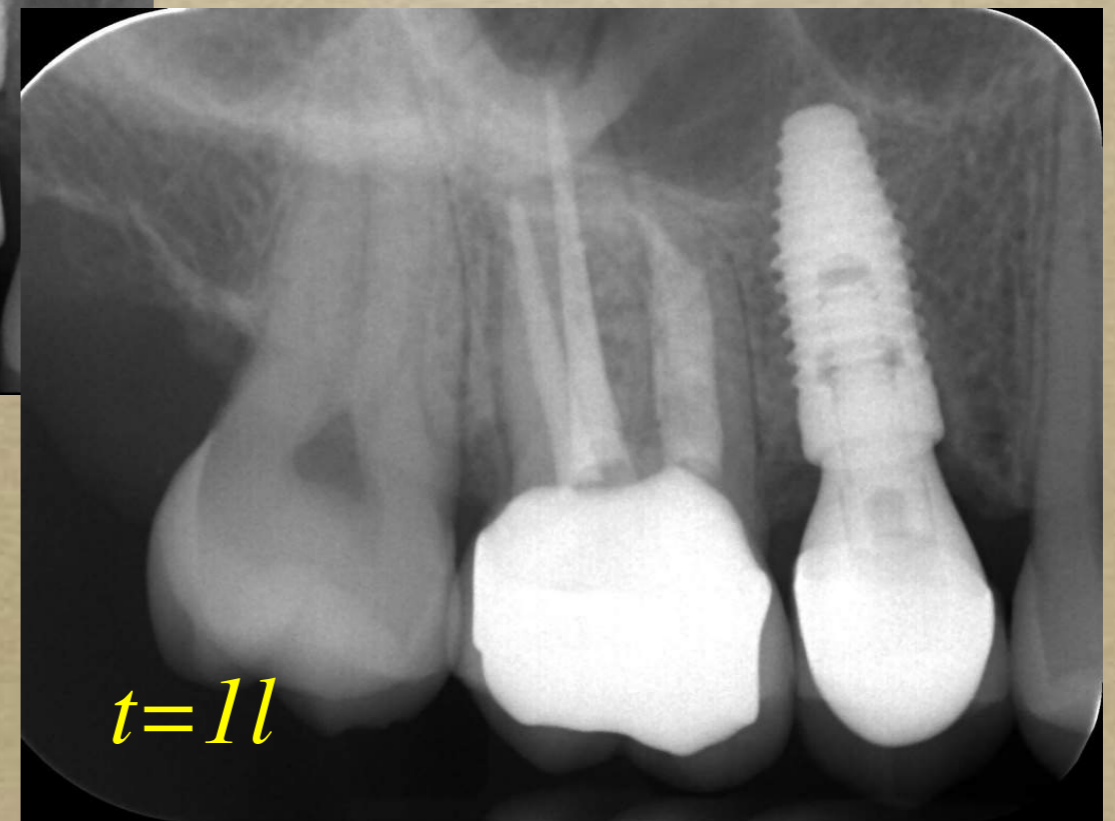
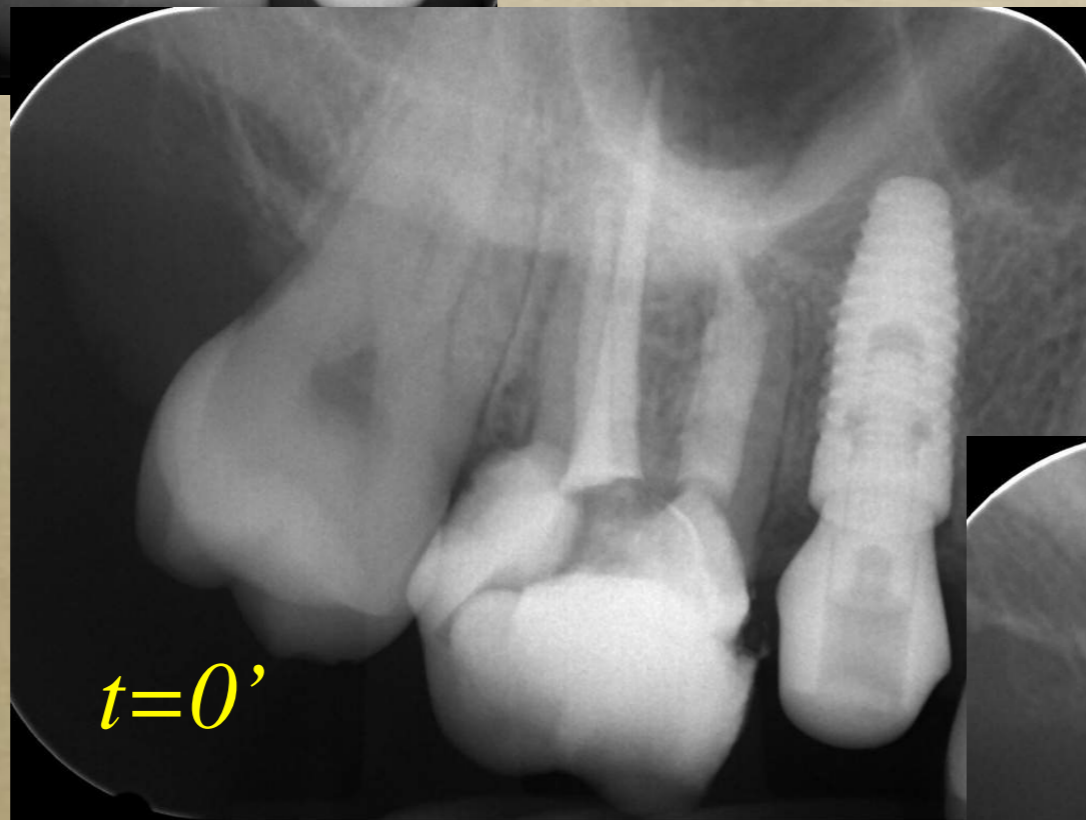
Cheung GSP. Endod Topics 2009; 16:1-26.

Na prognozo EndoTh bolj vpliva prisotnost preoperativne radiolucence kot pa ZKI.

Spilli P et al. I Endod 2005; 31: 845-50.

Th.: Odstranitev zalomljenega kanalskega instrumenta v MB korenini zoba 16.
Ponovno ortogradno endodonsko zdravljenje gangrene zoba 16 z aplikacijo $\text{Ca}(\text{OH})_2$ (kumulativno 3 tedni) in PUI s segretim 3,5% NaOCl. Polnitev koreninskih kanalov z gutaperko in TotalFill biokeramiko po tehniki single cone.
MB kanal: DD=19,0 mm (MBV), AI=Protaper F2
DB kanal: DD=20,0 mm (DBV), AI=Protaper F5
P kanal: DD=22,5 mm (MBV), AI=Protaper F3.
Zapora dostopne kavitete s Fuji Triage roza (dno pulpne komore) in Fuji IX plombo (koronarni del dostopne kavitete).

$t=0$

$t=0'$

Th.: Odstranitev zalomljenega kanalskega instrumenta iz MB kanala zoba 26.

Nadaljevanje primarnega endodontskega zdravljenja gangrene zoba 26 z aplikacijo $\text{Ca}(\text{OH})_2$ (kumulativno 1 teden) in PUI s segretim 3,5% NaOCl. Polnitev koreninskih kanalov z gutaperko in TotalFill biokeramiko po tehniki single cone.

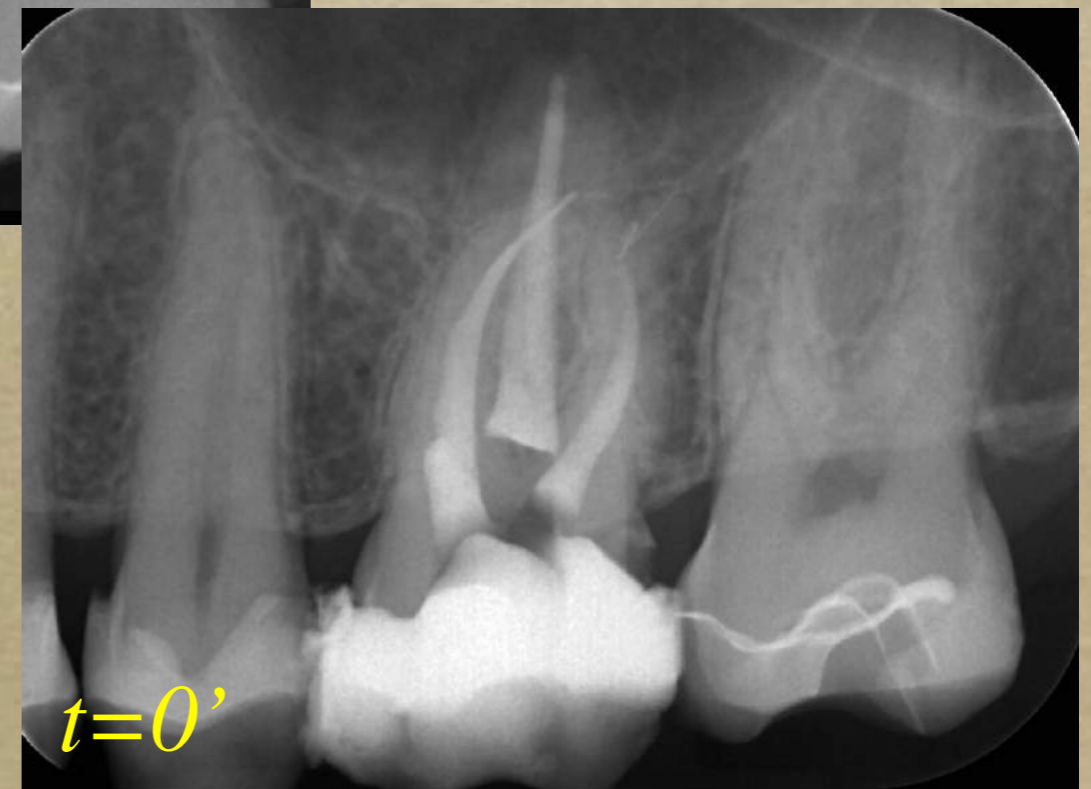
MB kanal: DD=21,0 mm (MBV), AI=Protaper F2

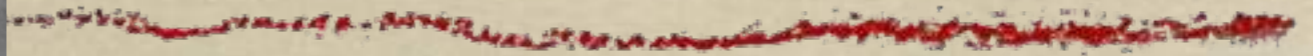
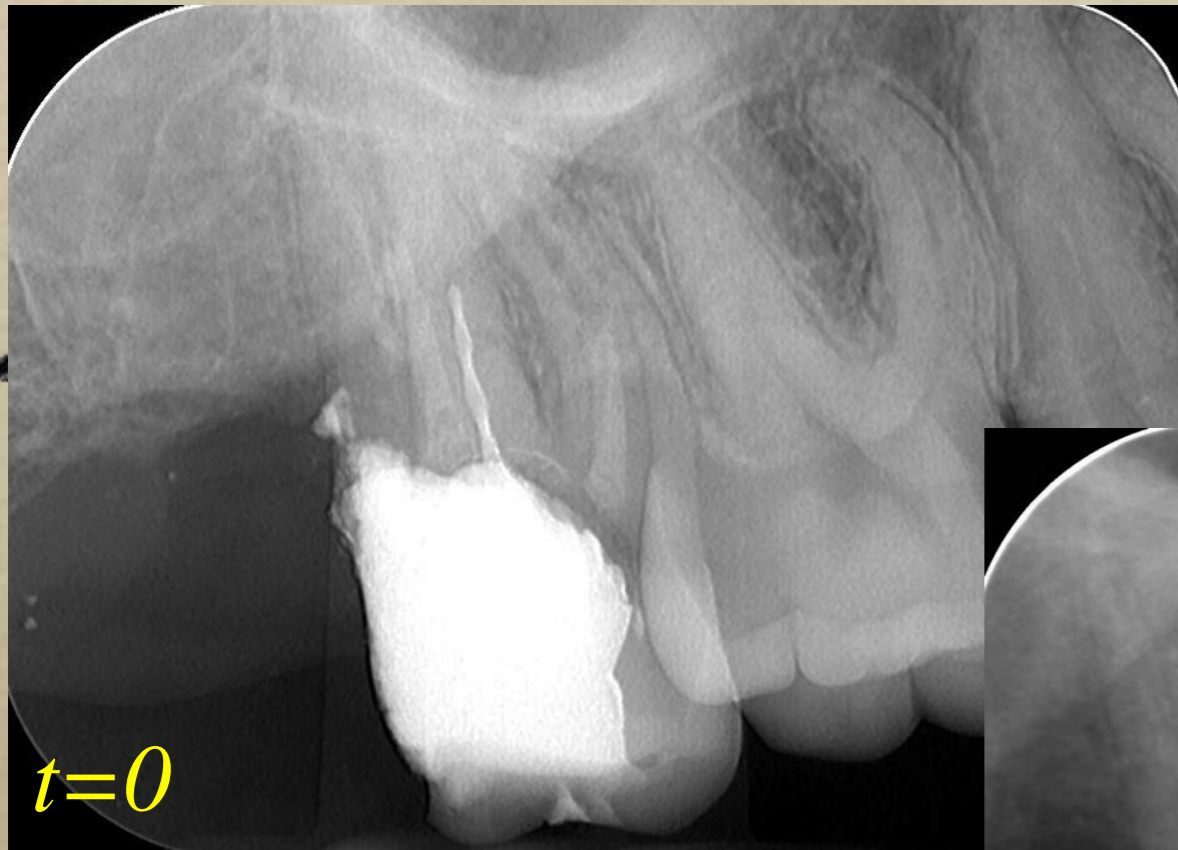
DB kanal: DD=20,5 mm (MBV), AI=Protaper F2

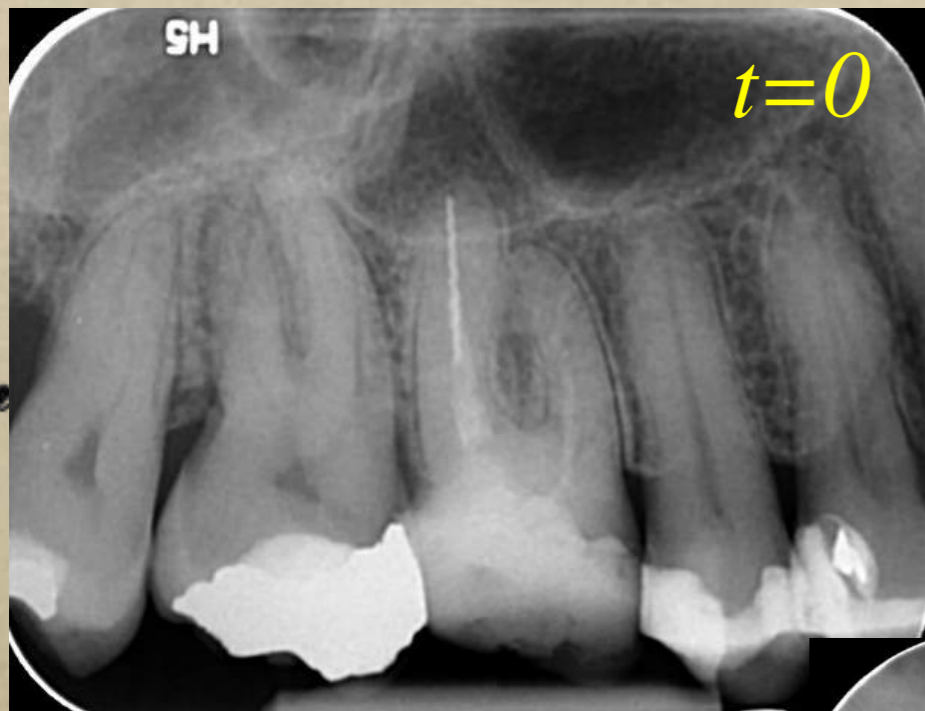
P kanal: DD=20,0 mm (MPV), AI=ISO 0,60.

Zapora dostopne kavitete s Fuji Triage roza (dno pulpne komore) in Fuji IX plombo (koronarni del dostopne kavitete).

Kontrolni RTG po polnitvi zob 26 (07.11.2018): Polnitev je tesna, homogena in primerna

Th.: Odstranitev zalomljenega kanalskega instrumenta v P kanalu zoba 16.

Ponovno ortogradno endodonsko zdravljenje gangrene zoba 16 z aplikacijo $\text{Ca}(\text{OH})_2$ (kumulativno 4 tedni) in PUI s segretim 3,5% NaOCl. Polnitev koreninskih kanalov z gutaperko in AH Plus po tehniki lateralne kondenzacije.

MB1 kanal: neprehoden

MB2 kanal: DD=19,0 mm (MBV), AI=Protaper F2

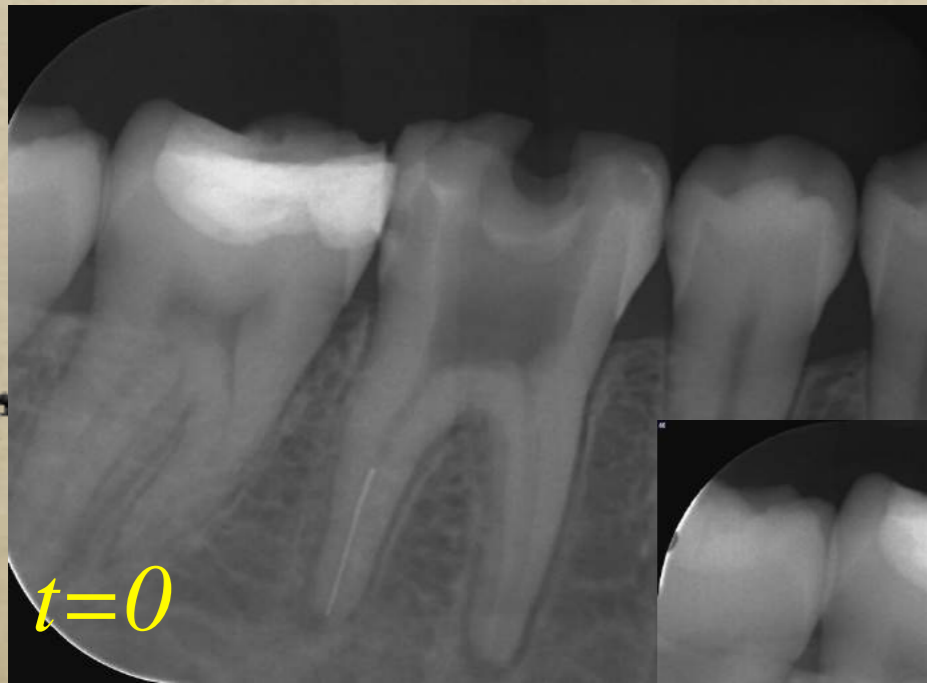
DB kanal: DD=16,0 mm (MBV), AI=Protaper F5

P kanal: DD=20,5 mm (MBV), AI=Protaper F5 – polnjeno s TotalFill biokeramiko.

Zapora dostopne kavitete s Fuji Triage plombo (dno pulpne komore) in Fuji IX plombo (koronarni del dostopne kavitete).

Kontrolni BTC na polnjeni zob 16 (08.12.2015): Polnitev je točno homoterna in primerna

Th.: Odstranitev zalomljenega kanalskega instrumenta v distalnem kanalu zoba 46.

Nadaljevanje primarnega endodontskega zdravljenja apikalnega parodontitisa zoba 46 z aplikacijo CaOH₂ (kumulativno 1 teden) in PUI koreninskih kanalov s segretim 3,5% NaOCl. Polnitev koreninskih kanalov z gutaperko in Ah Plus po tehniki lateralne kondenzacije.

MB kanal: DD=19,0 mm (MBV), AI=Protaper F4

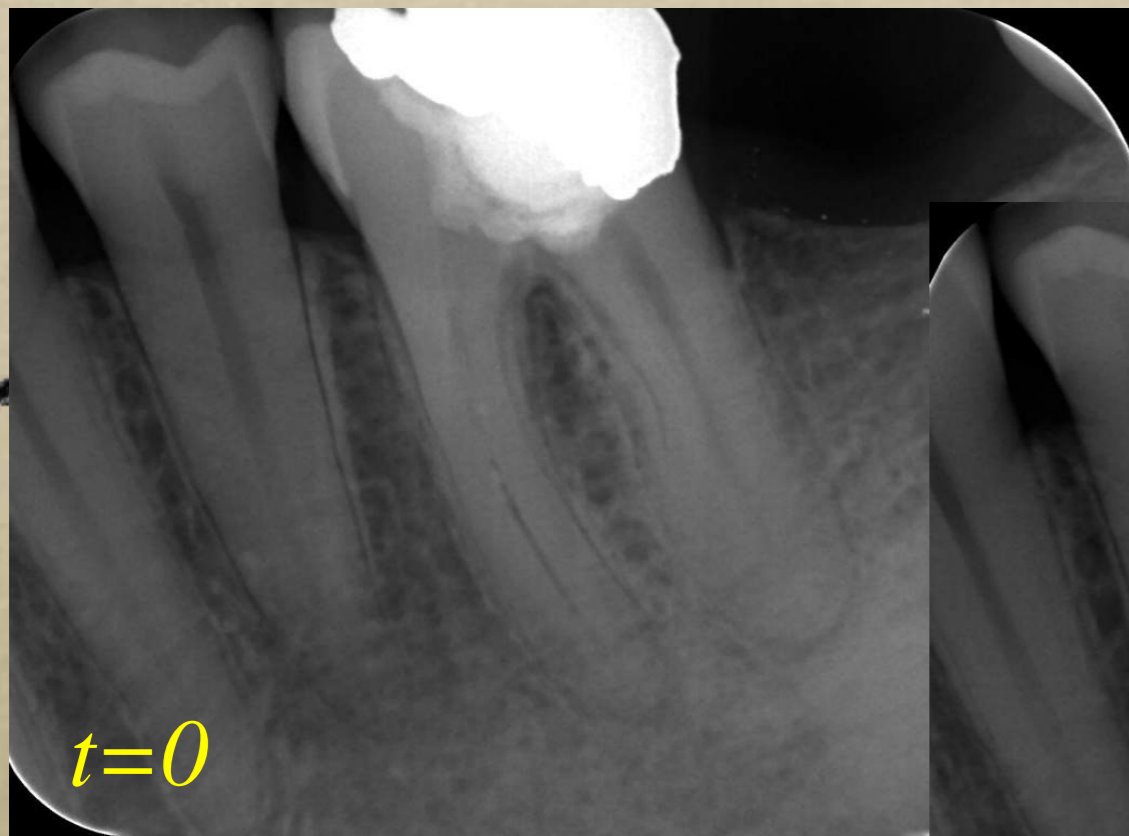
ML kanal: DD=19,5 mm (MLV), AI=Protaper F4

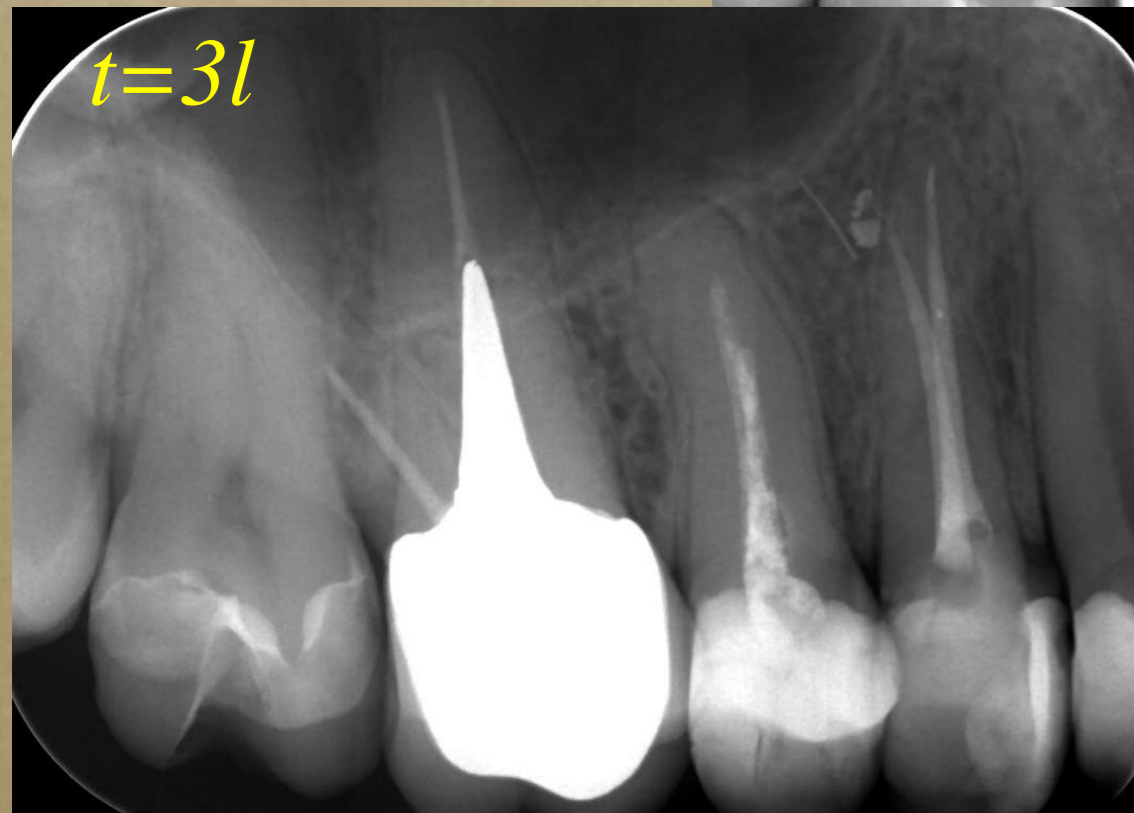
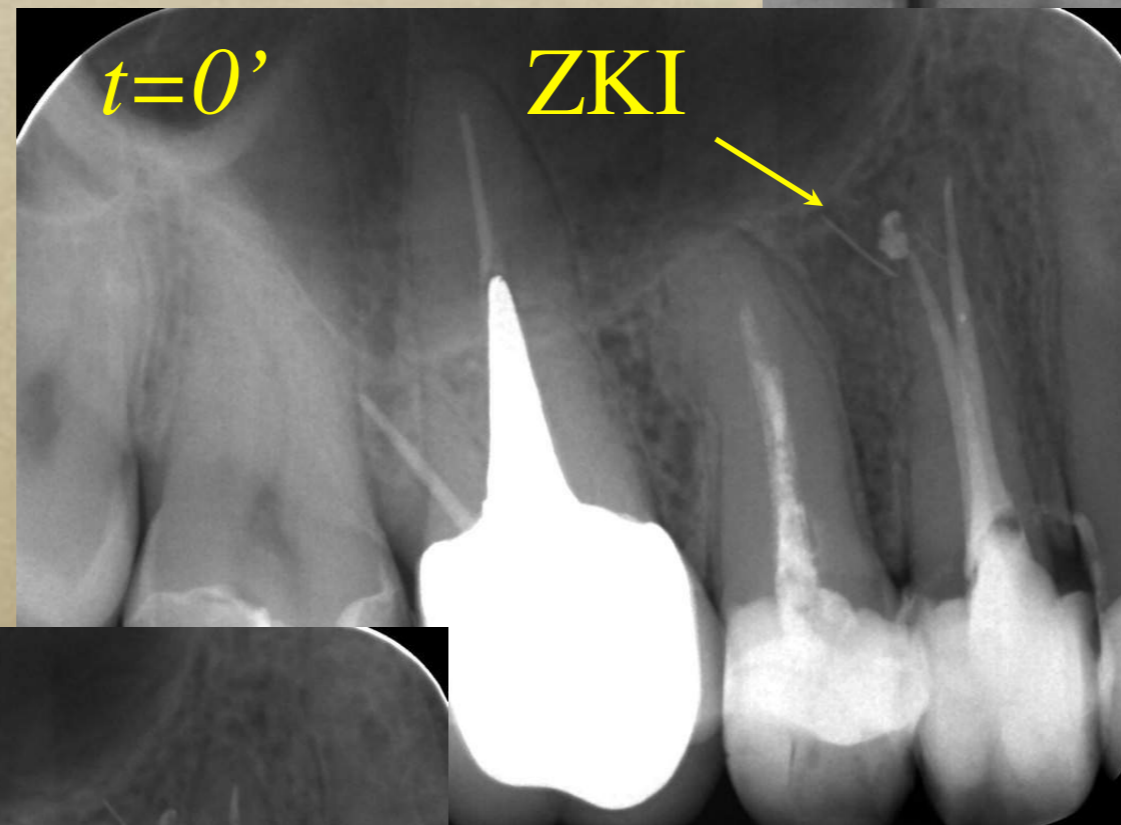
D kanal: DD=18,0 mm (DBV), AI=Protaper F5.

Zapora dostopne kavitete s Fuji Triage roza (dno pulpne komore) in Fuji IX plombo (koronarni del dostopne kavitete).

Kontrolni RTG po polnitvi zob 46 (15.01.2015): Polnitev je tesna, homogena in primerno

KAJ OB ZKI Povedati bolniku

Bolniku je za ZKI potrebno povedati in ga za odstranitev napotiti k endodontu.

Fidler A. Zobozdrav Vestn 2007; 62: 77-84.

Večina bolnikov ne želi imeti v kanalu ZKI.

Cheung GSP. Endod Topics 2009; 16:1-26.

ZKI ne more potovati po telesu, ne bo piskal na RTG na letališču, ne moti MRI.

Človeški las $\varnothing$ 60 μ m oz. 0,06 mm - roza igla 006

Žica za uvajanje katetra pri PTA min $\varnothing$ 0,25 mm - rdeče igla 025

Endodont ne more le odstraniti ZKI, zdravljenje pa bi nadaljeval osebni zdravnik.

KAJ OB ZKI POVEDATI endodontu

- kakšen instrument se je zlomil (ProTaper Universal F3)
- v katerem kanalu se je zlomil (MB1 zoba 16)
- v kateri seji in ob kakšni diagnozi se je zlomil (prva seja gangrene)

KAKO BOLNIKA POSLATI K endodontu

- v kanalu je medikament, zob je začasno zaprt
- priložiti RTG slike, ki jih imamo
- priložiti obvestilo o zalomljenem instrumentu (tip, kanal, seja)

Hvala za pozornost.

ROK JURIČ
dr. dent. med.

specialist za zobne bolezni in endodontijo

OP|O|N|P|O|S

Odontos d.o.o.
Kotnikova 5, 1000 Ljubljana
tel. & fax 01 23 23 23 1
rok.juric@odontos.si
www.odontos.si